

KØBENHAVNS MUSEUM 2020

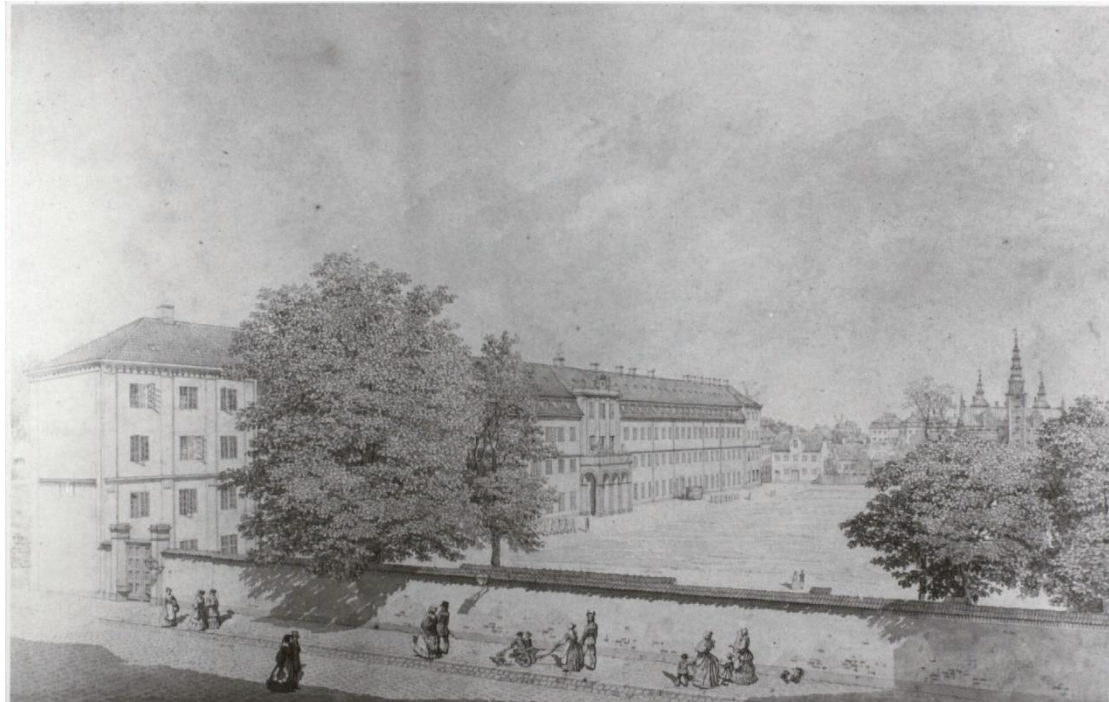
KBM4373 Gothersgade 100, Livgardens Kaserne

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr. 18/04854

Matrikel 493, Trinitatis Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt

Sted- og Sb-nummer: 020306-812

Systemnummer: 234394

Christian Andreas Flensborg

Københavns Museum

Stormgade 20

1555 København V

Telefon: +45 33 21 07 72

E-mail: kulturarv@kk.dk

Hjemmeside: www.copenhagen.dk

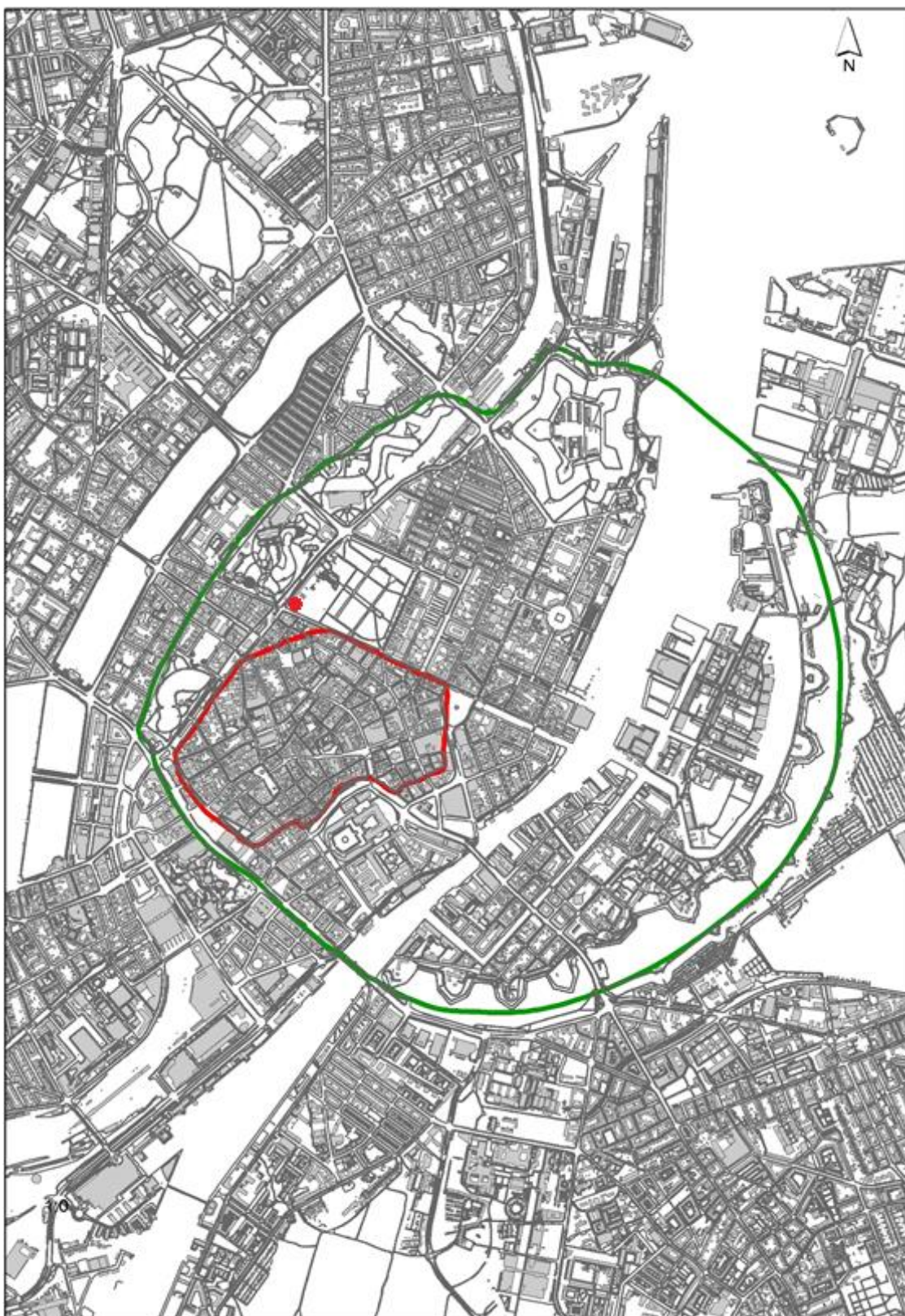
Forsidebillede: Livgardens Kaserne, år 1830.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Livgardens_Kaserne_set_fra_Gothersgade.jpg

Indholdsfortegnelse

1. Resumé.....	4
2. Administrative data og udgravningsdata.....	5
3. Kulturhistorisk baggrund og potentiale.....	7
4. Udgravningsmetode.....	9
5. Undersøgelsens resultater.....	13
6. Sammenfatning.....	28
7. Litteratur.....	29
8. Fotoliste.....	30
9. Anlægsliste.....	33
10. Fundliste.....	36

Figur 1. Kort over København med markering af undersøgelsesområdet (rød prik). Den røde linje viser omfanget af middelalderbyen, mens den grønne linje viser byens volde i 1600-tallet. *Københavns Museum*.

1 Resumé

Dansk:

Forud for etableringen af kloakering ud fra det vestlige hjørne af Livgardens Kasernes område, mellem kasernebygningen mod Øster Voldgade og indgangen ved Gothersgade, overvågede Københavns Museum gravearbejdet af en sammenhængende grøft ned til 2,5 m's dybde fra normalt gadeplan og i alt flytning af 300 m³ jord. Undersøgelsen viste opfyldslag med sparsomt fundindhold, samt et murstensbygget fundament med underliggende kampesten på tværs af grøften i ca. 1,41 m's dybde. Muligvis stammede denne fra et eksercerhus eller en anden form for mindre bygning af militær karakter.

English:

Prior to the establishment of sewers from the western corner of the Livgardens Kaserne area, between the barracks building towards Øster Voldgade and the entrance at Gothersgade, Copenhagen Museum monitored the excavation work of a continuous ditch down to 2.5 m of depth from normal street level and a total removal of 300 m³ dirt. The study showed fill layers with sparse find content, as well as a brick-built foundation with underlying boulders across the ditch at a depth of approx. 1.41 m. Possibly this originated from an exercise house or some other form of smaller building of military purpose.

Arkæologiske perioder:

1800-1900-tallet.

Anlæg og fund:

Knogler/keramik/murstensfundament.

Nøgleord:

Nyere tid/ militært anlæg.

2 Administrative data og udgravningsdata

Undersøgelsen blev startet 22.10.2018 og afsluttet 23.11.2018. Deltagere i feltarbejdet var Christian Andreas Flensborg, Per Henrik Jansson og Karina Holm Geissshirt. Ved undersøgelsen blev der benyttet en gravemaskine, betjent af bygherres arbejdsfolk ved anlægsarbejdet.

I forlængelse af sagen KBM4314 vedr. kloakarbejde på Livgardens Kaserne, Gothersgade 100, skulle der udføres yderligere en kloakledning og brønd.

Gravearbejdet bestod af en grøft på sammenlagt ca. 70 m, der skulle graves i op til omkring 2,5 m's dybde, svarende til ca. 300 m³ jord.

Kloakken skulle anlægges i det vestlige hjørne af kasernens område, mellem kasernebygningen mod Øster Voldgade og indgangen på Gothersgade.

Entreprenøren oplyste, at anlægsarbejdet varede året ud, og selve gravearbejdet ville udgøre ca. 4 uger i denne periode. Den første etape af arbejdet ville foregå i stærkt forurenede jord, hvor museet skulle føre ekstensivt tilsyn.

Feltarbejdet blev varetaget af Københavns Museum med museumsinspektør Rikke Simonsen som udgravningsansvarlig. Udgravningsleder og beretningsansvarlig var museumsinspektør Christian Andreas Flensborg.

Undersøgelserne er bekostet af Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse som bygherre jf. Museumslovens § 26 stk. 2, 1. pkt. om arkæologiske undersøgelser i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder. Entreprenøren på jordarbejdet var DBE Lyngholm & Sønner APS.

Beretningen og al kommunikation med bygherre, Slots- og Kulturstyrelsen og andre interesser forbundet med undersøgelsen er at finde i museets journaliseringssystem, og sagsakter m.v. er desuden lagt i eDoc under administrativsag 2020-0877385.

14.08.2018: Bygherre bestiller entreprenør til kloakarbejder

24.10.2018: Københavns Museum sender budget til godkendelse hos SLKS.

31.10.2018: SLKS godkender budget

02.11.2018: Budget godkendes af bygherre

Originaldokumentation og genstandsmateriale opbevares hos Københavns Museum. En elektronisk kopi af beretningen sendes til bygherre og vil desuden blive gjort offentlig tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens nationale online register, Fund og Fortidsminder.

KBM-nr. og Internt sagsnummer	KBM4373/ 3896
Slots- og Kulturstyrelsens journalnr.	18/04854
Amt	København
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Kvarter	Rosenborg
Sogn	Trinitatis
Periode for feltarbejde	22.10.2018-23.11.2018
Arkæologer	Christian Andreas Flensborg, Karina Holm Geissshirt, Per Henrik Jansson
Areal (m²)	140 m ²
Volumen (m³)	300 m ³
Koordinatsystem	DKTM 3/ UTM32, ETRS89/ KP2000 Zealand
Højdesystem	DVR 90

X-kordinater	
Y-kordinater	
Meter over havet	+6,8 m
Bygherre	Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse
Hovedentreprenør	DBE Lyngholm & Sønner APS

Figur 2. Administrative data og udgravningsdata.

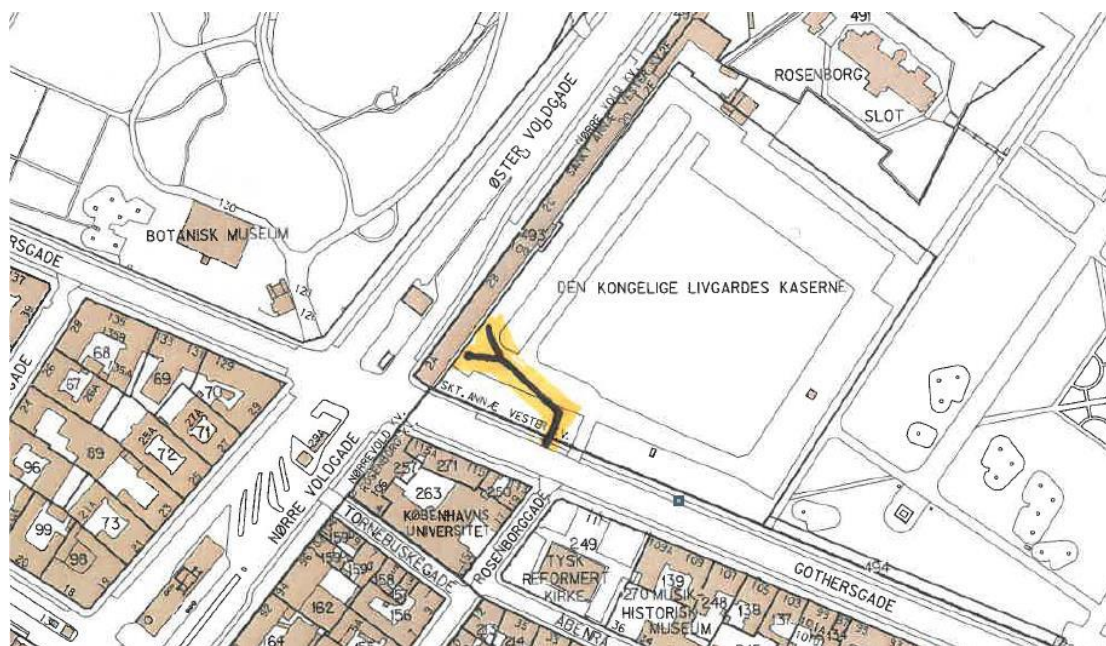
3 Kulturhistorisk baggrund og potentiale

Kongens Have og Rosenborg Slot blev anlagt af Christian 4. som fra 1606 begyndte opkøb af grunde i området til formålet. Kongens Have blev på daværende tidspunkt anlagt uden for byen. Omtrent samtidigt påbegyndte Christian 4. en modernisering og udbygning af Københavns befæstning og erstattede byens mure med bastioner og store jordvolde med voldgrav foran. Kongens Have blev lagt op til befæstningen, hvilket dens tidligere omrids vidnede om. Desuden blev der anlagt en rende mellem byens voldgrav og voldgraven rundt om Rosenborg Slot.

Midt i 1600-tallet blev Øster Vold rykket længere ud, således at Kongens Have og slottet blev indlemmet i byens befæstning. De gamle bastioner og volde blev sløjfet, og voldgraven fyldt op. I 1660'erne blev Gothersgade anlagt, hvorved Kongens Have fik sit lineære forløb mod vest, langs Gothersgade, og en del af området med de nedlagte bastioner og voldgrav blev indlemmet i haven.

I 1670 opførte Christian 5. et væksthuse langs Øster Voldgade, som senere indgik i Frederik 4.s orangeri på stedet. I 1785 blev bygningen ombygget til kaserne for Livgarden.

Kongens Have blev tilgængelig for offentligheden i 1771, men i forbindelse med kasernens etablering i 1786 blev en del udlagt til eksercerplads. 1789 byggedes desuden et eksercerhus langs med Gothersgade. Eksercerhuset blev revet ned igen i 1929, da Gothersgade skulle udvides.

Figur 3. Arealet hvor grøften med rørene skulle anlægges (markeret med gul og sort streg). *Københavns Museum.*

Som vist på figur 3 var der mulighed for, at gravearbejdet ville gå gennem den tidligere voldgrav på stedet samt vandrenden mellem gravene. Der var kun et begrænset kendskab til befæstningen både fra de skriftlige kilder og rent arkæologisk. De fleste undersøgelser, som har været af voldgraven, var meget begrænsede eller gamle og dårligt dokumenteret. Således ville nye undersøgelser kunne bidrage med større indsigt og særligt i forhold til renden, hvis den blev påtruffet, da den aldrig er blevet arkæologisk dokumenteret. Oplysningerne om arkæologiske fund på arealet fra Kongens Have og Livgardens Kaserne var i øvrigt sparsomme, hvilket formentlig skulle tilskrives, at arealerne lå åbne og stort set ubebyggede de sidste århundreder. Dermed var sandsynligheden for at støde på uforstyrrede kulturlag eller anlæg også større i forhold til de i byen ofte forstyrrede og bebyggede arealer. De omkringliggende områder vidnede om stedets markante arkæologiske potentiale. Det var især forsyningsledninger og de opfyldte voldgrave fra forskellige tidsperioder, der tegnede sig i fundbilledet. Men også ældre bebyggelse var repræsenteret i iagttagelserne.

Da området tidligere var en del af Kongens Have, kunne der muligvis også fremkomme spor efter tidligere haveanlæg eller aktiviteter i parken.

Området var således potentielt set særdeles interessant arkæologisk. Dertil også udpeget af Slots- og Kulturstyrelsen som kulturarvsareal.

4 Udgravningsmetode

Det arkæologiske arbejde bestod i overvågning af grøfteudgravning (ZT1000) ned til 2,5 m's dybde, i flere etaper, med ophold imellem. Grøften som var sammenhængene, blev gravet af minigraver med 40 og 60 cm bred planeringskovl for dernæst at blive læsset i en lille dumper som kørte jorden ca. 30 m hen til en container og hældte det i. Grøften var 2 m bred og havde en samlet længde på ca. 70 m (Se figur 4 for eksempel).

Stratigrafier i form af 2 profiler blev fotodokumenteret og tegnet. Entreprenøren gjorde enkelte kortere ophold i anlægsarbejdet i forbindelse med den arkæologiske dokumentation. Det blev aftalt med arbejdsfolk at levne en meters bredde mellem hvert gravesæt, så stratigrafiens udvikling kunne følges i profilen (Figur 5).

Grøfterne og faste fortidsminder blev indmålt digitalt med museets GPS (model Trimble R6 med tilhørende TSC2 håndholdt dataenhed). De har ved opmålingen fået allokeret et unikt identifikationsnummer, genereret af GPS-systemet. Informationerne kunne derefter importeres til IntraSIS¹.

Påtrufne fund fra undersøgelsen, blev hjemtaget til museet til trods for at de mestendels udgjorde løsfund, dersom overvågningen fordrede en sikkerhedsafstand som følge af grøftens dybde.

I forbindelse med dokumentation af murstensfundamentet SS1012, blev denne inkluderet i en af profiltegningerne i grøftens fulde dybde á 1 m's bredde og adskillige fotos taget, med og uden målestok i flere vinkler. Dersom der skulle ligges et kloakrør blev den del af murværket som stak ud af profilerne fra begge sider hamret bort med hammermejsel (Figur 7).

Der blev udtaget en enkelt mørtelprøve fra SS1012, der dog efterfølgende er blevet kasseret.

Det skal indskydes at en ekstern entreprenør, uden Københavns Museums vidende, foretog uanmeldt jordarbejde nord for grøften i forbindelse med udskiftning af brønde som hurtigt blev fyldt op og dækket til igen, hvorfor der kun forelå et mundtligt udsagn om hvad der blev påtruffet fra arbejdsmændene (Figur 6).

¹ IntraSIS Explorer systemet er udviklet af det svenske kulturministerium og benyttes i forbindelse med indsamling, relatering, strukturering samt arkivering af data.

Figur 4. 120442: I100059. ZT1000 set fra Ø. Københavns Museum.

Figur 5. 075218: I100045. ZT1000 set fra NØ. *Københavns Museum*.

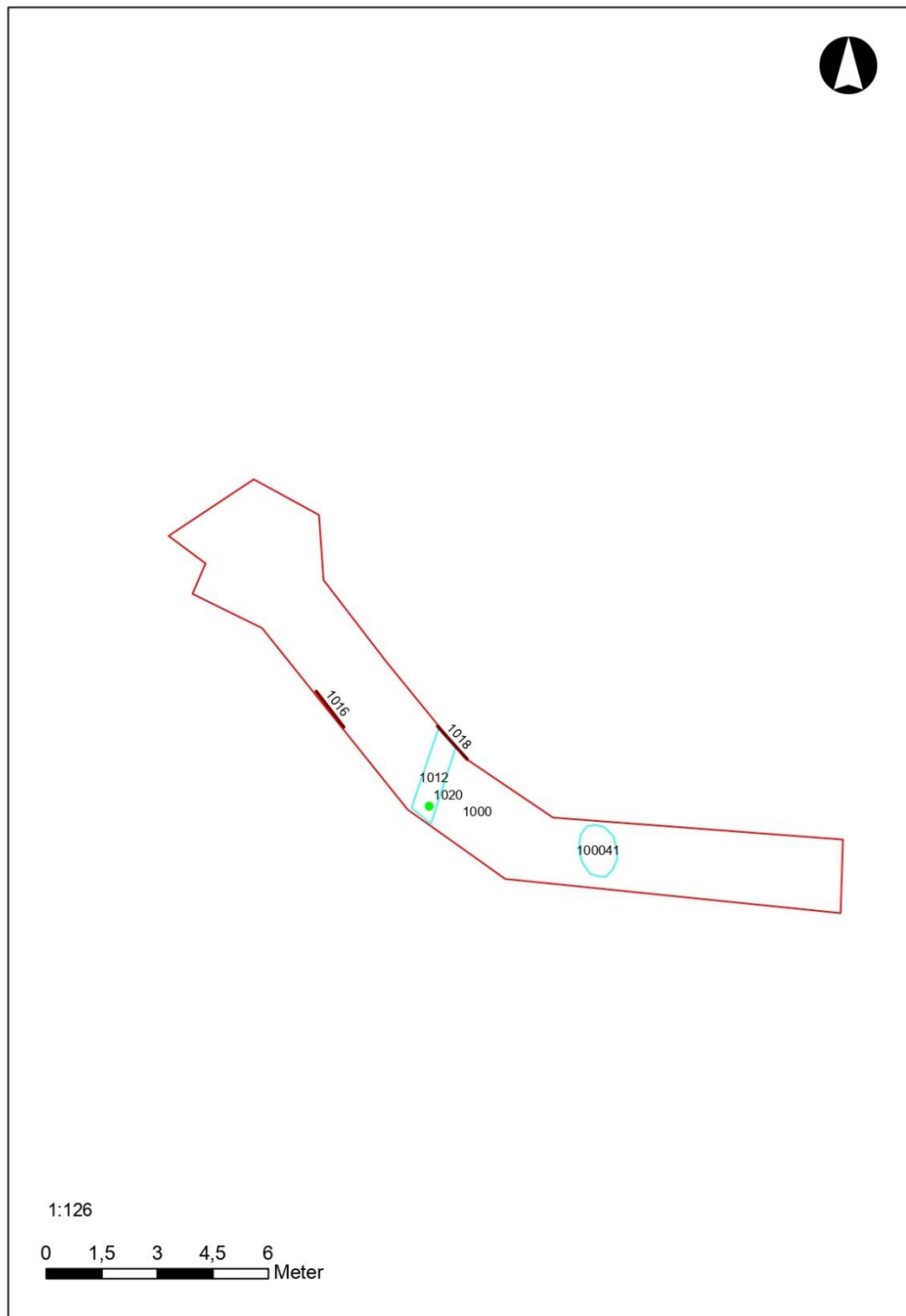
Figur 6. 081127: I100165. Oversigt fra jordarbejde foretaget uden at *Københavns Museum* var adviseret set fra N. *Københavns Museum*.

Figur 7. 085112: I100137. Bortfjernelse af SS1012 set fra SV. *Københavns Museum*.

5 Undersøgelsens resultater

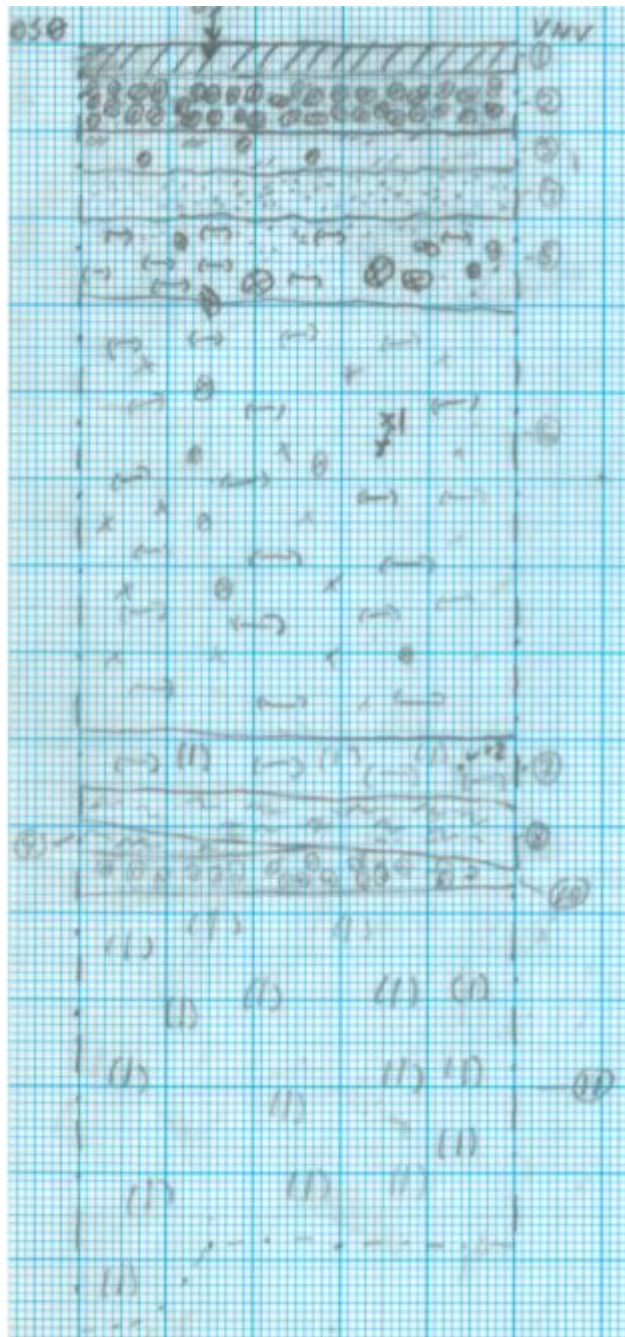
Nedenstående (Figur 8) udgjorde det overvågede areal af arkæologisk interesse, bemærk at det ikke svare til det areal som vist på figur 3, dette skyldes at der blev udført eksternt tilsyn af forskellige arkæologer fra Københavns Museum, hvorfor nogle af grøftearealerne i feltet, blev skønnet til ikke at indeholde arkæologiske interesser. Nedenstående grøft har den samlede benævnelse ZT1000.

Figur 8. Kort udarbejdet i Intrasis. Københavns Museum.

Vedr.: Profil 1, C1016

Nedenstående profil var den første som blev dokumenteret (Figur 9, 10 og 11):

Figur 9. Profil 1, C1016. Københavns Museum.

Figur 10. 091447: I100057. C1016 med indridsninger og målestok set fra NØ. *Københavns Museum*.

Figur 11. 091532: I100093. C1016 med indridsninger og målestok set fra NØ. *Københavns Museum*.

Følgende lag blev erkendt i profil 1, C1016:

Lag 1, SD100199: Overflade asfalt.

Lag 2, SD100201: Groft stabilgrus med mange sten.

Lag 3, SD100203: Mørk gråsort klasse 4 forurennet grus og sten.

Lag 4, SD100205: Grus og sand.

Lag 5, SD100207: Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand. Laget indeholder tillige forskellige størrelser af lyse gulbrune og rødbrune tegl.

Lag 6, SD100209: Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt en enkelt knogle, X1.

Lag 7, SD100211: Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med fund af knogle, X2.

Lag 8, SD100213: Lyst brungråt fint til mellem sand.

Lag 9, SD100215: Mellem brungråt mellem sand.

Lag 10, SD100217: Mellem brungråt mellem sand med tæt pakket bælte af kalksten.

Lag 11, SD100219: Lyst gulbrunt kompakt moræneler.

Ovenstående tolkedes som følger:

Lag 1-4: Moderne asfaltering med fundamentalslag.

Lag 5: Historisk lag med moderne forstyrrelse.

Lag 6: Historisk lag.

Lag 7: Byggemodning.

Lag 8-9: Vandaktivitet.

Lag 10: Istidsaflejring.

Lag 11: Moræneler/ undergrund.

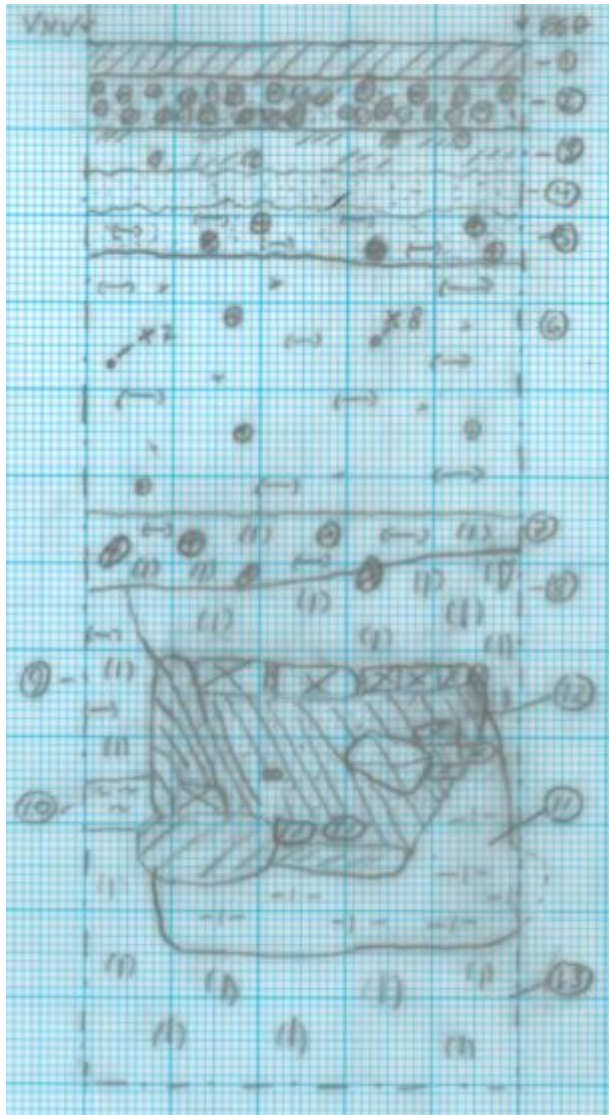
Følgende X-numre blev hjemtaget fra profilen:

X1, 100021, lag 6: 1 stk. knogle fra mellemstort pattedyr.

X2, 100023, lag 7: 1 stk. knogle fra mellemstort pattedyr.

Vedr.: Profil 2, C1018

Nedenstående profil var den næste som blev dokumenteret (Figur 12, 13 og 14):

Figur 12. Profil 2, C1018. Københavns Museum.

Figur 13. 101600: I100127. SS1012 i C1018 med målestok set fra SV. *Københavns Museum*.

Figur 14. 102509: I100333. SS1012 i C1018 med indridsninger og målestok set fra SV. *Københavns Museum*.

Følgende lag blev erkendt i profil 2, C1018:

Lag 1, SD100221: Overflade asfalt.

Lag 2, SD100223: Groft stabilgrus med mange sten.

Lag 3, SD100225: Mørk gråsort klasse 4 forurennet grus og sten.

Lag 4, SD100227: Grus og sand.

Lag 5, SD100229: Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt let sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand.

Lag 6, SD100231: Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt 2 fund af keramik X7, X8.

Lag 7, SD100233: Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med lyse gulbrune og rødbrune teglsten.

Lag 8, SD100235: Lyst gulbrunt kompakt moræneler.

Lag 9, SD100237: Som lag 7 uden teglsten.

Lag 10, SD100239: Lyst brungråt fint til mellem sand.

Lag 11, SD100241: Mellem brungråt kompakt homogent ler.

Lag 12, SD100243/ SS1012: Murværk bestående af rødbrune teglsten skjult af påsmurt cement mørtel. I bunden er der 2 synlige kampesten.

Lag 13, SD100245: Lyst gulbrunt kompakt moræneler.

Ovenstående tolkedes som følger:

Lag 1-4: Moderne asfaltering med fundamentslag.

Lag 5: Historisk lag med moderne forstyrrelser.

Lag 6: Historisk lag.

Lag 7: Byggemodning.

Lag 8: Byggemodning.

Lag 9: Byggemodning.

Lag 10: Vandaktivitet.

Lag 11: Nedgravning.

Lag 12: Murværk.

Lag 13: Moræneler/ Undergrund.

Følgende X-numre blev hjemtaget fra profilen:

X7, 100033, lag 6: 1 stk. bugskår med gennemsigtig glasur på indersiden. 1,8 cm tyk.

X8, 100035, lag 6: 1 stk. randskår af drejet keramik med gennemsigtig glasur på indersiden, og stregornamentik langs randen. 0,9 cm tyk.

Ovenstående profiler dannede baseline for den generelle observerede stratigrafi ved det overvågede areal på KBM4373 Gothersgade 100, Livgardens kasserne. Stratigrafien tolkedes som forskellige opfyldslag med underliggende sterile aflejringer med undtagelse af C1018 som også havde en underliggende nedgravningshorisont med fundament. Denne overgik dog efterfølgende til undergrundslag. Hvad der blev beskrevet som lag 6 i begge profiler (SD100209/ SD100231) var det mest fundførende og primære opfyldslag og blev formodentligt dannet gennem længere perioders deponeringer af affald og generelle aktiviteter.

Vedr.: Murstensfundament, SS1012

I forlængelse af hvad der blev påtruffet af murværk i profilen C1018, var denne en del af et fundament som gik tværs gennem grøften (Figur 8). Denne var påtruffet i 1,41 cm's dybde under normal overflade. Det midterste parti der forbandt fundamentet blev desværre bortgravet som vist på figur 15. Dog viste der sig tidligere anlægsaktiviteter, i form af et plastikrør som lå under fundamentet midt for (Figur 16). Det registrerede murværksfundament bar præg af, at de øverste teglsten var stablet irregulært (ca. 2-3 skifter) og generelt påsmurt et 3-4 cm's lag af cementmørtel, hvorfor dette kunne tolkes som et forsøg på at reetablere konstruktionen interimistisk. De teglsten der var tættest på det underliggende kampestensfundament (bestående af hovedstore sten), var jævnt fordelt, som ved almindeligt murværk. Nærstuderede man teglstenene enkeltvis, lod der til at være bevarede rester af kalkmørtel på disse, der dog ikke fungerede som bindemiddel for den eksisterende konstruktion, hvorfor teglstenene kunne repræsentere genanvendt materiale fra en tidligere bygning. Murværket blev kun erkendt i én række, men det er muligt at der kunne påtræffes mere murværk, ved yderligere afrømning på begge sider af grøften. Dette kunne også bekræftes af den eksterne entreprenørs arbejdsfolk som foretog jordarbejde uden Københavns Museums vidende. Her blev der påtruffet en rødstensmur med hvid kalkmørtel. Den optrådte ca. 150 cm i dybden og fortsatte ned i bunden af deres gravning ca. 2 m under normal overflade. Den var ca. 250 cm lang. Formodentligt var denne en del af SS1012.

Tolkningsmæssigt kunne murstensfundamentet SS1012 stamme fra enkeltliggende bygninger observeret ved historisk kort over Livgardens kasserne anno 1879 (Figur 17). Muligvis kunne fundamentet være en rest af et eksercerhus. Udvalgte dokumentationsfotos ses på figur 18 og 19. En bid af murværket blev hjemtaget i som X9: F1020.

Figur 15. 130833: I100071. Del af SS1012 taget op i skovl set fra SV. *Københavns Museum*.

Figur 16. 132628: I100089. SS1012 set fra NV (Bemærk rør midt for). *Københavns Museum*.

Figur 17. København og omegn 1879. <https://historiskatlas.dk/>.

Figur 18. 102027: I100129. SS1012 med målestok set fra NV. Københavns Museum.

Figur 19. 101546: I100125. SS1012 med målestok set fra V. *Københavns Museum*.

Vedr.: Sten, SS100041

I den sidste del af overvågningen af ZT1000, blev en stor kampesten påtruffet (Figur 8, 20 og 21). Denne fremstod in situ i undergrunden, men kunne være rester af fundament fra en tidligere bygning. Der foreligger ikke yderligere observationer i den henseende.

Figur 20. DSC_0816: I100149. SS100041 set fra S. *Københavns Museum*.

Figur 21. DSC_0817: I100151. SS100041 set fra SV. *Københavns Museum*.

6 Sammenfatning

De arkæologiske undersøgelser ved KBM4373 Gothersgade 100, Livgardens Kaserne viste spor af omkring 1 m's tykke opfyldslag med spredte fund, samt bygningsfundamenter. Dermed foreligger der et potentiale for at påtræffe yderligere fundamenter ved fremtidigt anlægsarbejde i og omkring Livgardens Kaserne. Disse ville formodentlig hidrøre den militære anvendelsesperiode fra 1785 og frem til i dag. Dertil foreligger der foruden bygningsrester, et potentiale for fund af militære redskaber, såsom dele af våben, udstyr, ammunition, emblemer og lignende.

Der foreligger fortsat et potentiale for at identificere spor af den omgivende rende og voldgrav, samt spor af haveaktiviteter forbundet med anvendelsen af Rosenborg slot. I renden og voldgraven kunne der påtræffes genstande som kunne knyttes til de kongelige aktiviteter på Rosenborg slot og dermed belyse levevisen og dagligdagen for de royale, såvel som for tyendet. Periodevis tænkes fra år 1606 og fremad. Dersom eksercér pladsen er dækket mestendels af græsplæne og hvor denne ikke har været bebygget, kunne der muligvis påtræffes hustomer og lignende anlæg fra oldtiden.

På den baggrund anbefaler Københavns Museum, at der foretages overvågninger samt forundersøgelser ved vej arealerne og græsplænen på Livgardens Kaserne samt langs Gothersgade ved fremtidige anlægsarbejder.

7 Litteratur

Christensen, Peter Thorning, Bi Skaarup og Bjørn Westerbeck Dahl 1996: *Guide til Københavns Befæstning. 900 års befæstningshistorie*. København: Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Dahl, Bjørn Westerbeck 2017: *Til Rigets forsvar og Byens gavn. Københavns byplanlægning 1600-1728*. Museum Tusulanums Forlag (3 bind).

Dirckinck-Holmfelm, Gregers 2006: *Christian 4.s København*. Politikens Forlag og Golden Days In Copenhagen.

8 Fotoliste

Intrasisld	Navn	Fotograf	Dato	Beskrivelse
100045	075218	CF	23-10-2018	ZT1000 set fra NØ
100047	090137	CF	23-10-2018	C1016 set fra NØ
100049	090145	CF	23-10-2018	C1016 set fra NØ
100051	090233	CF	23-10-2018	C1016 med målestok set fra NØ
100053	090242	CF	23-10-2018	C1016 med målestok set fra NØ
100055	090602	CF	23-10-2018	C1016 med målestok set fra NØ
100057	091447	CF	23-10-2018	C1016 med indridsninger og målestok set fra NØ
100059	120442	CF	23-10-2018	ZT1000 set fra Ø
100061	121400	CF	23-10-2018	ZT1000 set fra SV
100063	124329	CF	23-10-2018	Udgravning af C1018 set fra SV
100065	124335	CF	23-10-2018	Udgravning af C1018 set fra SV
100067	125835	CF	23-10-2018	SS1012 set fra SV
100069	130808	CF	23-10-2018	Del af SS1012 taget op i skovl set fra SV
100071	130833	CF	23-10-2018	Del af SS1012 taget op i skovl set fra SV
100073	130927	CF	23-10-2018	SS1012 set fra SV
100075	131055	CF	23-10-2018	SS1012 set fra V
100077	131129	CF	23-10-2018	SS1012 set fra V
100079	131640	CF	23-10-2018	SS1012 med målestok set fra SV
100081	131646	CF	23-10-2018	SS1012 set fra SV
100083	131715	CF	23-10-2018	SS1012 med målestok set fra NV
100085	131723	CF	23-10-2018	SS1012 set fra NV
100087	131741	CF	23-10-2018	SS1012 med målestok set fra NV
100089	132628	CF	23-10-2018	SS1012 set fra NV
100091	135121	CF	23-10-2018	SS1012 set fra SV
100093	091532	CF	23-10-2018	C1016 med indridsninger og målestok set fra NØ
100095	091744	CF	23-10-2018	C1016 med målestok set fra NØ

100097	080751	CF	24-10-2018	SS1012 set fra V
100099	084538	CF	24-10-2018	SS1012 set fra V
100101	090735	CF	24-10-2018	SS1012 set fra SV
100103	091350	CF	24-10-2018	SS1012 set fra SØ
100105	091405	CF	24-10-2018	SS1012 set fra V
100107	100505	CF	24-10-2018	SS1012 med målestok set fra NV
100109	100521	CF	24-10-2018	SS1012 set fra NV
100111	100541	CF	24-10-2018	SS1012 med målestok set fra NØ
100113	100554	CF	24-10-2018	SS1012 set fra NØ
100115	100610	CF	24-10-2018	SS1012 med målestok set fra NØ
100117	101242	CF	24-10-2018	C1018 og SS1012 med målestok set fra SV
100119	101302	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med målestok set fra SV
100121	101345	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med målestok set fra S
100123	101359	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med målestok set fra SV
100125	101546	CF	24-10-2018	SS1012 med målestok set fra V
100127	101600	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med målestok set fra SV
100129	102027	CF	24-10-2018	SS1012 med målestok set fra NV
100131	102049	CF	24-10-2018	SS1012 set fra NV
100133	102509	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med indridsninger og målestok set fra SV
100135	102518	CF	24-10-2018	SS1012 i C1018 med indridsninger og målestok set fra SV
100137	085112	CF	25-10-2018	Bortfjernelse af SS1012 set fra SV
100139	090043	CF	25-10-2018	Bevaret del af SS1012 efter bortfjernelse set fra SV
100141	090052	CF	25-10-2018	Rest af SS1012 i profil som også skal fjernes set fra SV
100143	090320	CF	25-10-2018	Borthamrede brokker fra SS1012 fjernes set fra V
100145	124226	CF	25-10-2018	Brokkerester fra SS1012 graves væk set fra S

100147	124735	CF	25-10-2018	Oversigt efter SS1012 er bortgravet set fra S
100149	DSC_0816	PHJ	30-10-2018	SS100041 set fra S
100151	DSC_0817	PHJ	30-10-2018	SS100041 set fra SV
100153	075734	CF	09-11-2018	Oversigt over jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra N
100155	075749	CF	09-11-2018	Oversigt over jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra S
100157	075803	CF	09-11-2018	Oversigt over jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra S
100159	080042	CF	09-11-2018	Nærbillede af opfyldslag fra jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra S
100161	080059	CF	09-11-2018	Nærbillede af opfyldslag fra jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra S
100163	080757	CF	09-11-2018	Nærbillede af opfyldslag fra jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra S
100165	081127	CF	09-11-2018	Oversigt fra jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra N
100167	084552	CF	19-11-2018	Slutbillede af færdiggjort jordarbejde uden Københavns Museum var adviseret set fra NV
100169	084555	CF	19-11-2018	Slutbillede af jordarbejde foretaget uden at Københavns Museum var adviseret set fra SV
100171	085635	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SV
100173	085638	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra NØ
100175	101812	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SV
100177	101816	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SV
100179	101818	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SØ
100181	101822	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SV
100183	102657	CF	19-11-2018	Løs sten fra ZT1000 med målestok set fra NØ

100185	102726	CF	19-11-2018	Løs sten fra ZT1000 med målestok set fra NØ
100187	102749	CF	19-11-2018	ZT1000 set fra SV
100189	130436	CF	20-11-2018	ZT1000 i proces set fra SV
100191	130448	CF	20-11-2018	ZT1000 i proces fra S
100193	131029	CF	20-11-2018	Oversigt af ZT1000 set fra SV
100195	131215	CF	20-11-2018	Oversigt ZT1000 set fra NØ
100197	141616	CF	20-11-2018	Oversigt ZT1000 set fra SV

9 Anlægsliste

Kontekster:

Intrasid	Navn	Beskrivelse
1012	Fundament	I forlængelse af hvad der blev påtruffet af murværk i profilen C1018, var denne en del af et fundament som gik tværs gennem grøften. Denne var påtruffet i 1,41 cm's dybde under normal overflade. Det midterste parti der forbandt fundamentet blev desværre bortgravet. Dog viste der sig tidligere anlægsaktiviteter, i form af et plastikrør som lå under fundamentet midt for. Det registrerede murværksfundament bar præg af, at de øverste teglsten var stablet irregulært (ca. 2-3 skifter) og generelt påsmurt et 3-4 cm's lag af cementmørtel, hvorfor dette kunne tolkes som et forsøg på at reetablere konstruktionen etamistisk. De teglsten der var tættest på det underliggende kampestensfundament (bestående af hovedstore sten), var jævnt fordelt, som ved almindeligt murværk. Nærstuderede man teglstenene enkeltvis, lod der til at være bevarede rester af kalkmørtel på disse, der dog ikke fungerede som bindemiddel for den eksisterende konstruktion, hvorfor teglstenene kunne repræsentere genanvendt materiale fra en tidligere bygning. Murværket blev kun erkendt i én række, men det er muligt at der kunne påtræffes mere murværk ved yderligere afrømning på begge sider af grøften. Dette kunne også bekræftes af den eksterne entreprenørs arbejdsfolk som foretog jordarbejde uden Københavns Museums vidende. Her blev der påtruffet en rødstensmur med hvid kalkmørtel. Den optrådte ca. 150 cm i dybden og fortsatte ned i bunden af deres gravning ca. 2 m under normal overflade. Den var ca. 250 cm lang. Formodentligt var denne en

		del af SS1012. Tolkingsmæssigt kunne fundamentet SS1012 stamme fra enkeltliggende bygninger observeret ved historisk kort over Livgardens kaserne anno 1879. Muligvis kunne fundamentet være en rest af et eksercerhus. En bid af murværket blev hjemtaget i som X9: F1020
100041	Sten	
100199	Lag 1, C1016	Overflade asfalt
100201	Lag 2, C1016	Groft stabilgrus med mange sten, moderne asfaltering med fundamentslag
100203	Lag 3, C1016	Mørk gråsort klasse 4 forurenede grus og sten, moderne asfaltering med fundamentslag
100205	Lag 4, C1016	Grus og sand, moderne asfaltering med fundamentslag
100207	Lag 5, C1016	Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand. Laget indeholder tillige forskellige størrelser af lyse gulbrune og rødbrune tegl, historisk lag med moderne forstyrrelse
100209	Lag 6, C1016	Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt en enkelt knogle, X1, historisk lag
100211	Lag 7, C1016	Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med fund af knogle, X2, byggemodning
100213	Lag 8, C1016	Lyst brungråt fint til mellem sand, vandaktivitet
100215	Lag 9, C1016	Mellem brungråt mellem sand, vandaktivitet
100217	Lag 10, C1016	Mellem brungråt mellem sand med tætpakket bælte af kalksten, istidsaflejring
100219	Lag 11, C1016	Lyst gulbrunt kompakt moræneler
100221	Lag 1, C1018	Overflade asfalt
100223	Lag 2, C1018	Groft stabilgrus med mange sten, moderne asfaltering med fundamentslag
100225	Lag 3, C1018	Mørk gråsort klasse 4 forurenede grus og sten, moderne asfaltering med fundamentslag
100227	Lag 4, C1018	Grus og sand, moderne asfaltering med fundamentslag
100229	Lag 5, C1018	Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt let sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand, historisk lag med moderne forstyrrelser
100231	Lag 6, C1018	Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt 2 fund af keramik X7, X8, historisk lag
100233	Lag 7, C1018	Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med lyse gulbrune og rødbrune teglsten, byggemodning
100235	Lag 8, C1018	Lyst gulbrunt kompakt moræneler, byggemodning
100237	Lag 9, C1018	Som lag 7 uden teglsten, byggemodning
100239	Lag 10, C1018	Lyst brungråt fint til mellem sand, vandaktivitet
100241	Lag 11, C1018	Mellem brungråt kompakt homogent ler, nedgravning

100243	Lag 12, C1018	SS1012, murværk bestående af rødbrune teglsten skjult af påsmurt cement mørtel. I bunden er der 2 synlige kampesten
100245	Lag 13, C1018	Lyst gulbrunt kompakt moræneler

Felter:

Intrasisld	Klasse	Subklasse
1000	Zone	Trench

Profiler:

Intrasisld	Navn	Beskrivelse
1016	Profil 1	Stratigrafier: Lag 1: Overflade asfalt Lag 2: Groft stabilgrus med mange sten Lag 3: Mørk gråsort klasse 4 forurennet grus og sten Lag 4: Grus og sand Lag 5: Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand. Laget indeholder tillige forskellige størrelser af lyse gulbrune og rødbrune tegl. Lag 6: Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt en enkelt knogle, X1 Lag 7: Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med fund af knogle, X2 Lag 8: Lyst brungråt fint til mellem sand Lag 9: Mellem brungråt mellem sand Lag 10: Mellem brungråt mellem sand med tæt pakket bælte af kalksten Lag 11: Lyst gulbrunt kompakt moræneler. Ovenstående tolkedes som følger: Lag 1-4: Moderne asfaltering med fundamentalslag Lag 5: Historisk lag med moderne forstyrrelse Lag 6: Historisk lag Lag 7: Byggemodning Lag 8-9: Vandaktivitet Lag 10: Istidsaflejring Lag 11: Moræneler/ undergrund
1018	Profil 2	Stratigrafier: Lag 1: Overflade asfalt Lag 2: Groft stabilgrus med mange sten Lag 3: Mørk gråsort klasse 4 forurennet grus og sten Lag 4: Grus og sand Lag 5: Diffust aflejret mellem til lyst gråbrunt let sandet ler opblandet med lyst gråbrunt grus og sand Lag 6: Mellem til mørk gråbrunt let sandet fedtet ler med trækulsnistre og trækul, lyse gulbrune teglsten og rødbrune teglsten samt 2 fund af keramik X7, X8 Lag 7: Mellem gråbrunt til diffust opblandet gulbrunt kompakt ler med lyse gulbrune og rødbrune teglsten. Lag 8: Lyst gulbrunt kompakt moræneler Lag 9: Som lag 7 uden teglsten Lag 10: Lyst brungråt fint til mellem sand. Lag 11: Mellem brungråt kompakt homogent ler Lag 12: Murværk bestående af rødbrune teglsten skjult af påsmurt cement mørtel. I bunden er der 2 synlige kampesten. Lag 13: Lyst gulbrunt kompakt moræneler. Ovenstående tolkedes som følger: Lag 1-4: Moderne asfaltering med fundamentalslag Lag 5: Historisk lag med moderne forstyrrelser Lag 6: Historisk lag Lag 7: Byggemodning Lag 8: Byggemodning Lag 9: Byggemodning Lag 10: Vandaktivitet Lag 11: Nedgravning Lag 12: Murværk Lag 13: Moræneler/ Undergrund

Tegninger:

Intrasisld	Navn	Klasse	Format	Skala	Oprettet af	Beskrivelse
100037	T1	Drawing	1:20	A3	CF	T1, indeholdende: Profil 1, 3C1016 og Profil 2, 3C1018

10 Fundliste

Intrasisld	Navn	Materiale	Beskrivelse
100021	X1	Knogle	1 stk. knogle fra mellemstort pattedyr, Profil 1, 3C1016, lag 6. 23.10.2018CF
100023	X2	Knogle	1 stk. knogle fra mellemstort pattedyr, Profil 1, 3C1016, lag 7, 23.10.2018CF
100025	X3	Knogle	1 stk. kæbeparti fra mellemstort pattedyr, løsfund, fundet nær brøndrør af arbejdsfolk, 23.10.2018CF
100027	X4	Keramik	1 stk. hank med bevaret lysebrun glasur på indersiden. 1,4 cm tyk. 1 stk. bugskår. 1 cm tyk. 1 stk. bugskår med gennemsigtig glasur på indersiden. 0,8 cm. Løsfund ved afrømning, 74 cm nede, formodentligt lag 6. 23.10.2018CF
100029	X5	Keramik	1 stk. løsfund ved afrømning, 74 cm nede, formodentligt lag 6. 23.10.2018CF
100031	X6	Keramik	3 stk. Rester fra tud og bug af stjertpote, 141 cm nede, oven på NNV- del af murstensfundament (SS1012). 0,6 cm tykke. 23.10.2018CF
100033	X7	Keramik	1 stk. bugskår med gennemsigtig glasur på indersiden. 1,8 cm tyk. Profil 2, 3C1018, lag 6. 24.10.2018CF
100035	X8	Keramik	1 stk. randskår af drejet keramik med gennemsigtig glasur på indersiden, og stregornamentik langs randen. 0,9 cm tyk. Profil 2, 3C1018, lag 6. 24.10.2018CF
F1020	X9	Tegl	1 stk. Murværk ØSØ-del, mørtel og mursten. 24.10.2018CF